

Список використаних джерел:

1. Статут Ради Європи. Лондон 5 травня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001#Text
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Мотиль В.І. Зародження та розвиток цінностей Європейського Союзу. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія Право. 2024. Випуск 85: частина 4. С. 300-307. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.4.44>
4. Декларація Роберта Шумана. Історія європейської ментальності. Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка. URL: <https://lib.if.ua/publish2010/1273823974.html>
5. Єдиний європейський акт URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_028#Text (дата звернення: 25.06.2025)
6. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/с 83/01). *Офіційний вісник європейського союзу*. 30.3.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text
7. Договір про запровадження Конституції для Європи (проект). 2003. Конституційні акти Європейського Союзу .Частина I. Упорядник Г. Друзенко, за загальною редакцією Т. Качки. К.: Видавництво «Юстініан», 2005 р. 512 с. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_647#Text
8. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:12007L/TXT>

Федорак Вероніка Петрівна,

здобувачка ступеня вищої освіти бакалавра Навчально-науковогo інституту поліцейської діяльності Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Халюк Сергій Олександрович,

завідувач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ З ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНСТИТУЦІЮ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Питання імплементації міжнародних стандартів з прав людини в Конституцію України набуло особливої ваги в умовах євроінтеграції, воєнного

стану та реформування правової системи. Відповідно до ст. 1 Конституції, Україна є правовою державою, а права і свободи людини визнаються найвищою соціальною цінністю (ст. 3). Однак за останнє десятиліття виклики, пов'язані з внутрішніми реформами, війною з РФ та зовнішніми міжнародно-правовими зобов'язаннями, загострили проблему гармонізації конституційних норм із нормами міжнародного права, зокрема стандартами Ради Європи, ООН, Європейського Союзу.

У 2022–2025 рр. Україна здійснила низку важливих кроків: ратифікувала Стамбульську конвенцію, наблизилася до повноцінного членства в Міжнародному кримінальному суді, а також активізувала конституційно-правові реформи у співпраці з Венеційською комісією та Європейською комісією. Попри це, повна гармонізація національного та міжнародного правового поля залишається невирішеною проблемою.

Конституція України у ст. 9 проголошує, що чинні міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою, є частиною національного законодавства. Таким чином, Україна визнає примат міжнародного права над національним законом. Стаття 55 гарантує право кожного на звернення за захистом своїх прав до міжнародних судових установ, якщо національні засоби захисту вичерпані. Значним кроком стало внесення змін до Конституції у 2016 році (судова реформа), де було імплементовано низку положень, узгоджених із Європейською конвенцією з прав людини (ЄКПЛ), зокрема щодо незалежності суддів, права на справедливий суд, верховенства права.

Після надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС (2022 р.), Європейська комісія надала 7 основних рекомендацій, де зокрема вказано на необхідність захисту прав людини, зменшення політичного впливу на суди, забезпечення прав національних меншин. У грудні 2023 р. Єврокомісія схвалила рекомендацію щодо початку перемовин про вступ, зазначивши, що дотримання стандартів прав людини – ключова передумова подальшої євроінтеграції [4].

20 червня 2022 р. Верховна Рада ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству (Стамбульська конвенція). У 2023–2024 рр. було ухвалено відповідні зміни до Кримінального кодексу, Кримінального процесуального кодексу та Закону «Про запобігання домашньому насильству», що адаптують українське законодавство до міжнародного стандарту [7–9].

У січні 2025 року Україна завершила ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду, тим самим визнавши юрисдикцію МКС щодо злочинів, вчинених на її території з 2014 року. Утім, виникає проблема: положення Конституції (ст. 80, 105) щодо імунітету народних депутатів і Президента можуть створювати конфлікт із зобов'язаннями за Римським статутом [10].

Закон України «Про національні меншини (спільноти)» (грудень 2022 р.) був ухвалений для адаптації національного законодавства до стандартів Ради Європи. Венеційська комісія (Opinion 1171/2023) визнала, що закон є важливим, але недосконалим, зокрема щодо права на освіту рідною мовою,

участі меншин у публічному житті та забезпечення культурної автономії [2, 3].

Часто імплементація відбувається лише декларативно. Наприклад, формальна ратифікація конвенцій не завжди супроводжується створенням дієвих механізмів реалізації прав. Так, після ратифікації Стамбульської конвенції не було достатнього фінансування шелтерів та кризових центрів: станом на 2024 р. в Україні функціонує лише 26 притулків, що в кілька разів менше від рекомендованої Євросоюзом кількості (1 на 10 000 жінок) [8].

У березні 2022 р. Україна офіційно повідомила Раду Європи та ООН про тимчасову дерогацію деяких зобов'язань, передбачених ЄКПЛ (статті 8, 15). Хоча ці обмеження допустимі, виникають питання щодо відповідності принципам пропорційності, передбачуваності та ефективності контролю [4].

Незважаючи на початок перезапуску Вищої ради правосуддя та створення Етичної ради, ключові проблеми залишаються: затримки у доборі суддів, відсутність стабільного фінансування, політичний тиск. Результатом є низька довіра до судової системи (менше 15% за опитуванням КМІС 2024 р.) та численні порушення ст. 6 ЄКПЛ (право на справедливий суд) [12–13].

У практиці українських судів продовжуються колізії між положеннями Конституції та міжнародних договорів. Наприклад, суди іноді відмовляються застосовувати практику ЄСПЛ, посилаючись на відсутність відповідного національного закону. Це суперечить ст. 17 Закону «Про виконання рішень ЄСПЛ» і ст. 9 Конституції.

Пропозиції щодо вдосконалення імплементації:

1. Конституційна реформа

- уточнення ст. 64 щодо обмеження прав в умовах надзвичайного чи воєнного стану.

- закріплення окремого механізму контролю за виконанням міжнародних договорів.

- упровадження інституту постійної конституційної експертизи щодо відповідності законопроектів міжнародним стандартам.

2. Інституційна модернізація

- створення наглядового органу при Уповноваженому з прав людини, який щорічно оцінює рівень дотримання міжнародних стандартів.

- залучення міжнародних експертів (OECD, VC, CoE) до оцінки відповідності українських законопроектів європейським критеріям.

3. Гармонізація судової практики

- проведення системного навчання суддів із застосування практики ЄСПЛ.

- автоматизована база рішень ЄСПЛ та їх прецедентне застосування на рівні ВСУ.

4. Реальне виконання Стамбульської конвенції

- виділення коштів з бюджету на створення притулків, розробка національного плану дій з протидії насильству на 2025–2030 рр.

Україна продовжує стратегічно важливий шлях до повної інтеграції в європейське та міжнародне правове поле. Попри значні досягнення, реалізація міжнародних стандартів у сфері прав людини вимагає не лише формального

законодавчого визнання, а й створення інституційних, фінансових і конституційних механізмів для їх повноцінного впровадження. Без удосконалення судової системи, політики в умовах воєнного стану та гарантій рівного доступу до прав реалізація цих стандартів залишатиметься декларативною.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змінами 2016, 2019 рр.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Venice Commission. Opinion No. 1171/2023. CDL-AD(2023)014. 12 June 2023. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf=CDL-AD\(2023\)014-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf=CDL-AD(2023)014-e)
3. Центр політико-правових реформ. Аналітика законопроекту «Про нацменшини». 2023. URL: <https://pravo.org.ua/publications/analitika-pro-zakonoproekt-pro-natsionalni-menshyny-2023>
4. European Commission. Ukraine Enlargement Report 2023. Brussels, 8 November 2023. URL: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/ukraine_report_2023.pdf
5. Council of Europe Office in Ukraine. Project “Supporting constitutional and legal reforms in Ukraine (Phase 4)”. 2023–2026. URL: <https://www.coe.int/en/web/ukraine/supporting-constitutional-and-legal-reforms>
6. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами : закон України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text
7. EUAM Ukraine. «Ratification of the Istanbul Convention». 2023. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/news/ratification-of-the-istanbul-convention/>
8. Свідомі. «2 роки Стамбульської конвенції: що змінилося». 2024. URL: <https://svidomi.info/articles/2-roky-stambulskoyi-konventsii-shcho-zminylosya>
9. Human Rights Watch. «Ukraine’s International Criminal Law Reform». January 2025. URL: <https://www.hrw.org/report/2025/01/ukraines-international-criminal-law-reform>
10. Amnesty International Ukraine. «Надзвичайні повноваження влади: проблема санкцій РНБО», звіт за 2023 рік. URL: <https://amnesty.org.ua/reports/nadzvyhajni-povnovazhennya-vlady-problema-sanktsij-rnbo-2023/>
11. Київський міжнародний інститут соціології. Рівень довіри до судів, опитування 2024 р. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1040&page=1>
12. Вікіпедія. «Judicial reform in Ukraine», оновлено серпень 2024. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Judicial_reform_in_Ukraine
13. Юридична газета. «Systemic Violations of Fair Trial in Ukraine». 14 березня 2025. <https://yur-gazeta.com/publications/systemic-violations-of-fair-trial-in-ukraine.html>